

Literatura catalana III

La Decadència i el Renaixement

La Decadència

- El segle XVI significa un llarg període d'estancament econòmic, abstenció política, inhibició cultural i defecció lingüística
- Causes:
  - Davallada demogràfica per la pesta a partir de 1348
  - Abdicació política i entronització dels Trastàmara (dinastia castellana)
  - Guerra civil catalana XV (1462 – 1472)

El 1474 s'uneix Aragó i Castella. Compromís de Casp (1412) després de la mort de Martí l'Humà sense descendència.

El 1492 – descobriment d'Amèrica (desplaçament de l'eix comercial del Mediterrani a l'Atlàntic, major influència política castellana, desplaçament de l'aristocràcia a Castella).

Les classes burgeses i petita aristocràcia a Catalunya no exerceix una funció dirigent, incapaces de decidir.

La influència a Itàlia, predominantment catalana, passa a ser castellana, perdent tota la força renovadora del Renaixement a Catalunya.

La Decadència

- La deserció de l'aristocràcia fa que la Cord no faciliti la producció cultural i literària.
- La neutralització de les classes mitjanes (burguesia) provoca una crisi d'autors i lectors, tot just en el període de creació de l'impremta.
- Al 1500 es comencen a imprimir llibres en castellà. El català deixa de ser rendible.
- La Contrarreforma tampoc ajuda, i prohibeix la Bíblia en vulgar. La inquisició prohibeix líquida l'erasmisme i prohibeix estudiar en universitats estrangeres, amb la **provincialització** de la vida cultural catalana que se'n deriva.
- El castellà va agafant força com a llengua de prestigi. Esdevé, amb el portuguès, la llengua de la colonització americana i es comença a estendre a Europa.
- El català va perdent força i unitat idiomàtica territorial, es perd el sentit d'ascendència comuna (català, valencià, mallorquí). L'adaptació d'obres catalanes als diferents dialectes (el valencià principalment) es fa mitjançant la castellanització del text.
- Molts autors trien el castellà com a llengua de subsistència. S'asseguren el fet de pertànyer a una classe social determinada (aristocràcia) i un públic més ampli.
- El català deixa de tenir importància com a llengua d'ascens social, ans al contrari esdevé la llengua col·loquial i d'ús «obligatori» perquè la gent no parla castellà.

La Decadència

- Què és la literatura catalana al segle XVI?
  - Una literatura basada en l'ús col·loquial massiu de la llengua.
    - Literatura d'inspiració popular i religiosa.
    - Literatura realista: literatura còmica i popular
    - Literatura «inspirada» en la literatura (llengua) de prestigi, la castellana
    - Literatura qualitativament molt inferior a la literatura castellana de l'època

La Decadència

- És correcte fer servir el nom de Decadència?
  - Es un terme Renaixentista, amb clara intenció desqualificadora, emfatitzant el seu paper com a salvadors de la llengua, la literatura y la cultura catalanes.
  - Els noucentistes el van continuar emprant influenciats per un sentiment d'inferioritat comú per la manca d'un país clarament nacionalista.
  - Totes les societats tenen cicles i viuen una evolució diversa per raons de tipus econòmic, polític...
  - El període de la Decadència és un període molt voluminós pel que fa la literatura popular i molt útil en l'èxit de la Renaixença.

La Decadència

- Formes literàries del període:
  - Teatre:
    - Religió: Vides de sants, recreacions d'escenes bíbliques, representat principalment a les esglésies, amb acció reduïda, llenguatge planer, amb finalitats apologètiques i didàctiques.
    - Profà: representa fidelment la imatge del català a l'època, la broma, quadres de costums, el localisme. Molt sovint forma part d'obres més grans castellanques, amb un estil directe i desimbolt, en contrast amb el culte i artificios del castellà.
    - Destaca la Passió de Cervera, petites històries de contingut religiós i representades cronològicament segons les festivitats.
    - És un teatre molt sovint anònim, sense elements humorístics, molt poc flexible: El Misteri de Santa Àgata (primer terç del XVI), el Misteri de Sant Eudald (1549)... En el teatre profà: La Serafina (1517), La Vesita (1525), obra satírica sobre les dames valencianes.
  - Prosa:
    - Presenta quatre modalitats, dues que continuen amb els corrents medievals i dues que són plenament modernes. En cap dels casos es veu un interès concret per la ficció, tal i com van fer el Curial i el Tirant. La llengua està plena de castellanismes, com era habitual.
    - Modalitat basada en la «Devotio moderna»: misticisme, intimisme, pobresa evangèlica (corrent medieval). Un exemple és l'Espill de la vida religiosa (1515, Fra Miquel de Comalada), traduïda a moltes llengües europees. Una clara base en el Blanquerna de Ramon Llull.
    - Modalitat epistolar: imitant els models clàssics, propi de l'aristocràcia, l'àmbit íntim dona fe de l'ús dels castellanismes. Exemple: Cartes d'Estefania de Requesens a la seva mare, Hipòlita de Liori. Significa un clar pont entre el món medieval i el modern.

La Decadència

- - Modalitat historiogràfica: Col·loquis de la insigne ciutat de Tortosa (Cristòfol Despuig, 1557). No és només una obra historiogràfica, sinó que, a partir d'uns diàlegs, tracta temes com la identitat histórico-cultural comuna dels països de llengua catalana, la guerra entre el Pape i l'Emperador (poder temporal i espiritual), l'imperialisme polític-cultural exercit pes castellans, la revisió de la guerra civil catalana, aspectes del govern de la ciutat de Tortosa... Suposa una primera veu d'alarma enfront la castellanització dels Països Catalans.
- Poesia:
  - Reflecteix les contradiccions típiques de l'època. Dóna més importància a la imitació que no a la creació.
    - Poesia religiosa (nadales, goigs...)
    - Poesia amorosa (Joan Timoneda, poesia clarament popular o populista)

La Decadència

- Pere Serafí (Lo Grec 1505-1567):

- Continua la tradició medieval, vinculat a Ausiàs March per l'aspecte medieval i per la imitació d'altres autors castellans que imiten Ausiàs March.
- Fa una poesia popularitzant, basades en tornades ja existents:

Bella, de vos som amorós,
ja fosseu mia;
sempre sospir quant pens en vos
la nit y dia.

Bella, mirant vostra valor
y gentilesa,
sent en lligams de vostr'amor
ma vida presa,
hont tinch mon cor trist, dolorós,
sens alegria;
sempre sospir quant pens en vos
la nit y dia.

Flor de enamorados

La Decadencia